

MITOLOGIJAS VĀRDNĪCA

Sastādījis *Kārlis Skruzis*

Vāka dizainu veidojis *Uldis Baltutis*

PRIEKŠVārDS

Parasti uzskatām, ka mitoloģija ir senu leģendu un teiku kopums par dieviem, dēmoniem, varoņiem un gariem. Grieķu vārds mīts (*mythos*) nozīmē – teika, nostāsts. Lai gan šāds priekšstats nav pretrunā ar īstenību, tas tomēr pilnībā neatspoguļo mitoloģijas būtību. Ar leģendu un mītu palīdzību senie cilvēki centās ne vien paust savus reliģiskos uzskatus, bet arī stāstīja par savu dzīvi, skaidroja, kā viņi izprot apkārtējo pasauli – dabu un cilvēkus, puda savus morāles un ētikas priekšstatus. Cilvēku savstarpējās attiecības viņi attiecināja arī uz pasauli kopumā. Seno cilvēku uztverē zeme, debesis, ūdeņi, augu un dzīvnieku valsts pastāvēja kā universāla kopiena, kurā visam piemīt dvēsele un bieži vien arī saprāts. Ne velti ēģiptiešiem, kas dzīvo ūdeņiem bagātās un lietus periodos pārplūstošās Nīlas krastos un ir pilnīgi atkarīgi no šīs upes, jo visā apkārtņē ir vienīgi saules izdedzināts tuksnesis, galvenā dievība ir saules dievs Ra un auglības un dabas atjaunotnes dievs Ozīriss.

Teikas un mīti vēsta par mūsu senču vēsturiskajiem, filozofiskajiem, zinātniskajiem un ētiskajiem priekšstatiem, pat par Zemes klimatu tajos tālajos laikos. Mitoloģiskie priekšstati ir katras tautas kultūras pamats. Par antīkajiem mītiem, piemēram, ir saglabājušies mākslinieciski izcili literārie pieminekļi, kas pazīstami gandrīz vai ikvienam lasītājam. Līdz pat 19. gadsimtam Eiropā izplatītākie bija tieši antīkie mīti – seno grieķu

© «Izdevniecība Avots», 2015
 © K. Skruzis, teksts, 2015
 © U. Baltutis, vāka dizains, 2015

un romiešu apraksti par saviem dieviem, varoņiem un citām fantastiskām būtnēm.

Vissenākie pārdabisko spēku personificējumi, pielūgsmes objekti un veidi attiecas uz matriarhāta laikmetu – animisms (jebkurai lietai ir gars, pārdabiska dvēsele), fetišisms (svēto lietu pielūgšana), totēmisms (ticējums, ka cilvēks vai cilvēku grupa ir rados ar kādu dzīvnieku vai augu sugu, vai dabas parādību, vai arī no tās cēlusies). Pirmatnējā sabiedrībā mitoloģijai bija izziņas funkcija, apvienojot zināšanas un fantāziju, poēziju, reliģisko un filozofisko uzskatu pirmsākumus. Tātad mitoloģija veidoja cilvēces kultūras avotus.

Šī grāmata cenšas iepazīstināt lasītāju ne vien ar Senās Ēģiptes, Senās Grieķijas, Senās Romas, ķeltu, ģermāņu, skandināvu, kā arī šumeru un akadiešu mitoloģiju, bet arī sniegt tās izcelšanās un attīstības avotus, īsumā attēlojot šo tautu vēstures galvenos faktus, viņu ticējumus un reliģiju. Mīti un ticējumi, no kuriem daudzi cēlušies pirms vairākiem tūkstošiem gadu, palīdz mums saprast ne vienu tautu sadzīvi un kultūru, bet sniedz priekšstatu par vēsturisko procesu kopumā, par paaudžu sadzīves pārmantojamības mūžīgo problēmu un par cilvēces centienu nemainīgumu.

ĒĢIPTIEŠU MITOLOĢIJA

SATURA RĀDĪTĀJS

Priekšvārds.....	5
ĒĢIPTIEŠU MITOLOĢIJA.....	7
Senā Ēģipte	9
Ēģiptiešu dievi	17
GRIEĶU MITOLOĢIJA	37
Senā Grieķija	39
Grieķu dievi	47
Olimpa dievi	47
Varoņi un citi Senās Grieķijas mitoloģijas personāži	80
Argonautu ceļojums pēc zeltvilnas aunādas	99
Trojas karš.....	106
ROMIEŠU MITOLOĢIJA	123
Senā Roma	125
Romu dibinājuši trojieši	131
Romiešu dievi un varoņi.....	136
ĢERMĀŅU UN SKANDINĀVU MITOLOĢIJA	159
Ģermāņu un skandināvu dievi un varoņi.....	167

ĶELTU MITOLOĢIJA.....	183
Ķeltu dievi	192
ŠUMERU UN AKADIEŠU MITOLOĢIJA.....	201
Šumeru un akadiešu dievi un varoņi	209
Ieteicamā literatūra	227